

מכון "חץ" לחשיבה צבאית מתקדמת, רחוב אופנהיימר 5, פארק המדע, רחובות
טל' 08-9152729, פקס 08-9152744, דוא"ל info@iamti.com, אתר www.iamti.com

בגיליון זה

- 1 המטכ"ל חדש לצבא איראן
- 2 הפנטגון מתכונן להילחם בלוחמת טנקים
- 3 עתידה של לוחמת הכטב"מ
- 4 מדיניות הביטחון של גרמניה
- 5-6 מאבקים בין מעצמות לאורך ההיסטוריה

בתוך המנהלת, חטיבת ההערכה עוסקת בחיזוי סביבות ביטחוניות ויוצרת רעיונות שמזינים את פיתוח ויישום הרעיונות, היכולות והדרישות. החטיבה גם ממליצה לשיקולי הזרועות על-מנת לשמור מפני הפתעות אסטרטגיות, עיצוב הכוח בעתיד, ייזום חשיבה ודיון והיזון המפקדים הבכירים של המרינס.

דבר העורך

צבא ארה"ב משקיע מאמצי חשיבה להתכוננות לעתיד, מנהלת העתידים הוקמה ב-יולי 2013 כדי לעודד יותר אחדות מאמצים בין הארגונים האחראים לפיתוח יכולות במסגרת הפיתוח הקרבי המשולב CD&I מנהלת העתידים כוללת מפקדה, ושלושה ארגונים כפופים: חטיבת הערכה לעתידים, התפתחות חטיבת פיתוח הכוחות, ומעבדת הקרב של המרינס. ראש המנהלת משמש גם כמפקד מעבדת הקרב של המרינס, כסגן מפקד הצי למחקר וכמנהל המדע והטכנולוגיה במרינס. מנהלת העתידים משלבת חיזוי והערכה של עתיד סביר בסביבת הביטחון. זה כולל גם פיתוח וחקירה של עקרונות פעולה. המטרה היא לזהות פערים אפשריים ביכולות והזדמנויות על-מנת לידע את התפתחות הכוחות בעתיד.

משמעויות ממינוי רמטכ"ל צבא אירן

אמיר טומאג' – 30 יוני 2016

אלוף מוחמד באגרי ממשמרות המהפכה התמנה לשלום לראש המטה של הצבא האיראני, המטה המתאם בין משמרות המהפכה והצבא הסדיר.
מהדי מוהמדי מוהמדי היה חבר במועצה העליונה לביטחון לאומי בתקופת אחמדיניג'אד בתקופה שאירן נקטה בקו נוקשה במדיניות הגרעין שלה, וגינה את מדיניות הנשיא רואני כתב על המשמעויות של המינוי.
על פי מוהמדי הצבא צריך להיות יותר מהפכני וצריך לערוך מספר שינויים בכוחות המזוינים, כמו:
* חשיבה אסטרטגית חוצת גבולות צריכה לחדור לצבא.
* לשפר את התאום בין משמרות המהפכה והצבא הסדיר.
* הצבא צריך להגביר מבצעים חיצוניים כולל במשמרות המהפכה
* להגביר את הגמישות הגיאופוליטית של אירן,
* לחזק את מבצעי המודיעין.

photo : Hossein Zohrevand

כיצד הפנטגון מתכוון למלחמת טנקים עם רוסיה

פטריק טאקר – 19 מאי 2016

מתבוננים האויב מקדים אותנו. הם השקיעו ברק"מ. הם השקיעו המערכות מיגון מתקדמות ובמיגון ריאקטיבי, אנחנו חייבים לחזור ולזכות ביתרון ברק"מ שלנו".

אם המלחמה במזרח אוקראינה הייתה מבחן לחימה אמיתי הטנק הרוסי T 90 עבר אותו בהצלחה מרובה. האוקראינים לפי קרבר "לא היו מסוגלים לציין אפילו השמדת טנק אחד. יש להם מערכות תצפית צרפתיות, הרוסים תכננו אותם לפעול בתנאי ראות לקויים, בערפל ובתנאי מזג אוויר חורפי".

מה שעושה את ה T 90 קשוח? כהתחלה זה המיגון הריאקטיבי. כאשר אתה יורה טיל על הטנק יש לו שכבת פיצוץ ריאקטיבי שהטיל לא יכול לעבור. אבל זה רק כאשר הטיל מגיע לקרבת הטנק. הפתרון החדש יותר הוא מערכת הגנה אקטיבית שבאופן אוטומטי חשה בטיל המתקרב, נעללת עליו, וחוסמת אותו אלקטרונית או משמידה אותו בירי לפני שהוא מתקרב – אמר מנהל המחקר של הצבא ג'ף סינגלטון.

המיגון האקטיבי של ה T 90 קרוי שטורה 1 "ראייתי תותחנים אוקראינים אמר קרבר כולם אמרו "הייתי "על" על הטנק יריתי והיה להם מיגון בלתי נראה, פתאום טיל הנ"ט שלי נזרק לשמיים". הפנטגון מצוי בפיגור בכך גם מול צבאות אחרים, צה"ל הכריז על מערכת מעיל רוח ב – 2009 ושילב אותה בטנקים החל ב 2010 ועשה בה שימוש להגנת טנקים בלחימה מול חמאס.

סינגלטון אמר שארה"ב בוחנת לצייד את טנקי האברהמס במעיל רוח. הצבא גם בחן מערכת ישראלית לנגמ"שי סטרייקר שפועלות באופן דומה ומערכת נוספת עבור הברדלי עומדת בפני בחירה. לרייט'ון יש מערכת הנקראת "הריגה מהירה" שמשתמשת בסריקת מכ"ם וחימוש קטן כדי לפגוע בטילים מתקרבים. הגנה כנגד כטב"מים

אחד ממצאי הלחימה באוקראינה הוא השימוש בכטב"מים על-ידי שני הצדדים, לא כדי לפגוע כחיסול ממוקד אלא כדי לכוון אש ארטילרית באותה שיטה שצבאות עשו כבר במלחמת העולם הראשונה. לעבר יש דרכים מצחיקות להמציא את עצמו מחדש אמר מקמאסטר "מעולם לא היית יצרן להסתכל למעלה במהלך הקריירה שלי – האם זה עמית או טור? בגלל העליונות של חיל האוויר האמריקאי – כיום אני צריך...חיל האוויר נתן לנו עליונות אווירית מדהימה וזה שינה את הדינמיות של קרב היבשה. כיום אני יכול לסמוך על כך".

לכוחות הפרו-רוסים יש 16 סוגי כטב"מים למטרות. הכוחות הרוסים ידועים בהפעלת מטל"רים ל- 90 ק"מ שם נפתחים מצנחים כטב"מ נפלט החוצה פורש כנפיים ומתחיל לפעול בסביבה ויכול לפגוע במטרות נעות אומר קרבר אבל הוא לא בטוח שזה הופעל באוקראינה.

אין פתרון טכנולוגי מושלם כל הטכנולוגיות האלה יכולות לעצב את שדה הקרב העתידי אבל אף אחת מהן אינה קליע של כסף, ולפי מקמאסטר הן גם אינן מחליפות את חשיבות הלוחם בהשתלטות על שטח, באחזקת שטח ובאלתורים הנדרשים בקרב כאשר הנתונים משתנים.

אמר מקמאסטר "מה שנדרש על-ידי הפוליטיקאים הוא שנבצע את משימותינו בדרך שתביא לתוצאות מדיניות, הפעילות הכי חשובה תהיה להביא להפסקת אש ולהבנות וזה קורה לעיתים בקצה לוע התותח".

כאשר גנרל מקמאסטר הרצה זה נשמע כמו גנרל פטון – נוכחות פיזית מרשימה יחד עם עוצמה אינטלקטואלית.

בימים אלה, המנהל הכריזמטי של המרכז לשילוב יכולות של הצבא מצוי עמוק עד לברכיו בפרויקט הקרוי לימוד הדור החדש של תורת הלחימה הרוסית, ניתוח כיצד רוסיה ממציאה מחדש את לוחמת היבשה במזרח אוקראינה. בדבריו לאחרונה במרכז ללימודים אסטרטגיים ובינלאומיים בווינגטון מקמאסטר אמר שהסכסוך בין השנתיים חשף שלרוסים יש עליונות באש ארטילרית, יש להם רק"מ טוב יותר והם למדו להשתמש ב כטב"מים למטרות טקטיות. אם ארה"ב תמצא את עצמה נלחמת ברוסים זו תהיה התעוררות קשה. "אנחנו משקיעים זמן רב בדיבורים על ניצחון בקרב טילים אורכי טווח, אבל טילים כאלה מגיעים מהדלת הראשית. השאלה מה נעשה כאשר נכנס פנימה" הוא אמר.

"הסתכלו על אמצעי הנגד של האויב" הוא אמר " מצביע על שימוש שהכוחות החצי-סדירים המציגים יכולות " לשבש, להסוות ולהתערב בתוך אוכלוסייה אזרחית...היכולת לשבש את רשת אש המהלומה שלנו, את דיוק הניווט והתזמון שלנו" וזה אומר " יהיה לנו בוודאי קרב מגע...ובהתמדה קרב המגע הוא התחום אותו אנחנו מזניחים בגלל שלקחנו אותו כמובן מאליו". כיצד אתה משחזר עליונות? איזה מרשם עולה משדה הקרב של אוקראינה – לפי מקמאסטר זה יותר ארטילריה טובה יותר שילוב של ישן עם חדש.

אש חוצת תחומים

"אנחנו מחוץ לטווח ברבות מהמערכות שלנו והם מפעילים תחמושת קונבנציונלית משופרת. יהיה פיחות של 40 – 60 אחוז בקטלניות של המערכות שיש לנו, זכרו שכיום כבר יש לנו פחות ארטילריה והן תהיינה פחות יעילות יחסית לאויב. אנחנו צריכים לעשות משהו בנידון".

מקמאסטר בוחן עידן חדש הנקרא "אש חוצת תחומים" שתיתן מעטפת מטרות רחבה הברה יותר לכוחות הקרקע. "כאשר יחידת אש מגיעה מהיכן שהוא, היא צריכה להיות מסוגלת להפעיל אש קרקע-אוויר, קרקע-קרקע, ואש מהים לחוף. אנחנו מפתחים את זה כיום ויש יכולות מבטיחות".

בעוד הדו"ח המלא לא פורסם "הרבה מכך זמין גלוי לציבור בעבודה שעשה פיל קרבר למשל" אמר מקמאסטר

קרבר, הנשיא של "עמותת הפוטומק" יצא לבחינת ממצאים באוקראינה בשנה שחלפה וחזר עם המסקנה שארה"ב העריכה יותר מדי את הנשק המדויק בשדה הקרב על חשבון האש הסטטיסטית. ארה"ב ויתרה על היתרון האיכותי שלה בעיקר כתוצאה מווייתור על תחמושת מצרר.

תחמושות התקדמו בצורה מדהימה מאז. אחד מהאמל"ח המפחיד ביותר שהרוסים עושים בו שימוש בשדה הקרב הוא החימוש התרמובארי אומר קרבר "אם לא התנסיתם או ראיתם את התוצאות של חימוש התרמובארי – מוטב שתבנונו היטב", הם יכולים בקרוב לפגוע בכך".

קרבר אמר כי הכוחות הפרו-רוסים בדונבאס משתמשים כבדים בל"א לאיכון מקורות אש ומפקדות וחוסמים רשתות דיבור ונתונים. בגזרה הצפונית לדבריו "כל מכשירי הרדיו הטקטי של הצבא האוקראיני שותקו על-ידי חוסמים רחבי פס רוסים". אמצעי ל"א אחרים שתקו את הכטב"מים האוקראינים. מערכת אחרת נוצלה לשיבוש המרעומים האלקטרוניים של הארטילריה האוקראינית – כך שכאשר פגעו המטרות הם לא התפוצצו.

קרבר אמר כי הכוחות הפרו-רוסיים השתמשו גם במכ"מים ניידים ובמערכות הגנת נ"מ חדשות שמשלבות בתוך הרשתות שלהם ואנין ניתנות לשיבוש על-ידי אמצעים אינפרה-אדומים או נורים".

הגנת רק"מ

הבעיה אינה רק עם רקטות ופגזים אמר מקמאסטר. גם הרק"מ האמריקני איבד מיתרונותיו. "הברדלי מצוין אבל כאשר אנחנו

עתידה של לוחמת הכטב"מ

מאת ג'ון לוח ורונלד ייטס, 7 יולי 2016

חיל האוויר האמריקאי, שבעבר נרתע מלקבל כטב"מים כחלק מכוחו הלוחם מכיר עתה בערכם במשימות כגון תצפות או להתקפות בודדות, שלביצועם מתאימים כלי טיס בלתי מאוישים יותר מאשר המאוישים. אך חיל האוויר האמריקאי צריך להחליף ערב-רב של כטב"מים במלאי שברשותו, בכוח שהותאם במיוחד לביצוע תרחישים עתידיים שהם מסוגלים להצטיין בהם. הצעד האבולוציוני הבא של הכטב"מים (או כלי טיס המופעלים מרחוק, RPA כפי שהם מכונים בחיל האוויר האמריקאי) הוא להגדיר באופן מדויק יותר את תפקידיהם ואת תפיסות ההפעלה שלהם, וכן לדאוג לכך שיוכלו לעמוד בדרישות התקן הרגילות של משרד ההגנה ובתהליכי הרכש ואז לקלוט אותם כחלק בלתי נפרד ממבנהו של חיל האוויר.

חיל האוויר האמריקאי מפעיל את הכטב"מים המוכרים בשמות "פרדטור" ו"ריפר", בני הדור הראשון של מטוסי תקיפה בלתי מאוישים. מרביתם ממריאים מבסיס חיל האוויר קריץ' הסמוך ללאס וגאס. מפציצי B-1 וכלי טיס בלתי מאוישים יצאו גם הם לגיחות של הפצצות דייק נגד יעדי טרוריסטים במזרח התיכון. החיפזון לרכוש מספר גדול של כלי טיס מופעלים מרחוק כדי לתצפת ולתקוף איומי טרור בעיראק גרם להחלטות אימפולסיביות. ומשום כך, הכוח הזה לוקט כאילו היה נבחרת שכונתית של מכל-הבא-ליד, ולא תוכנן או נרכש בתהליך רכש המתבסס בקפדנות על הצרכים, ועל כן גם לא הותאם באופן מיטבי למשימות שכלי הטיס הללו מבצעים. עכשיו חיל האוויר מגלה כי יש לו מרכזי בקרה וכלי טיס בלתי מאוישים שאינם הולמים את האתגרים הצפויים לחיל האוויר בעתיד.

הניסיון הראה שהכטב"מים ממלאים צורך קריטי בלחימה. הודות לעמידותם ויכולתם לבצע תצפות ממושך מטווח ארוך של אזורים נרחבים וצרים וכן לבצע מידית התקפת דייק של מטרות קטנות ורבות ערך במרחב אווירי שבו האיום נמוך, הם נחשבים עדיפים על כלי הטיס המאוישים בתרחישים רבים. הצעד הבא צריך להיות תכנון, פיתוח ורכש של הדור הבא של הכטב"מים שיבצעו משימות שבהם הוכיחו כלי הטיס הבלתי מאוישים את יתרונם לעומת כלי טיס מאוישים – מבלי לנסות ולבצע משימות המתאימות יותר לכלי טיס מאוישים. זהו תחום נרחב ביותר לדור הבא של הכטב"מים ואינו צריך להתנגש בתחום המטוסים המאוישים - היבט מעורר ריב ומחלוקת שהקשה על קליטתם ועל קביעת התפקידים המיועדים להם בעתיד. מטוסי קרב מאוישים ולא מאוישים יכולים להתקיים זה לצד זה, אבל על מנת שיפעלו בסינרגיה, הם חייבים להיות מתוכננים כך שימצו זה את יתרונותיו של זה.

קיימים תרחישים בשפע המתאימים במדויק לדור זה של מטוסי קרב בלתי מאוישים. ברור שניתן לשפר את מידת היעילות שלהם בעזרת טכנולוגיה "חמקנית" המתאימה לכל מזג אוויר, כושר עמידות ארוך יותר, חיישנים טובים יותר, מטע"ד גדול יותר וכן קישוריות "אינפו-ספירה" הגלובלית. בעזרת שיפורים אלה, הם מסוגלים לכסות יעדים באזורים שבהם מרכזים טרוריסטים כמו צפון אפריקה, תימן, סומלי ודרום מזרח אסיה. יתרה מזו, בעזרת כלי משופר ניתן יהיה לכלול את הכטב"מים בתוכנית הלחימה נגד אויבים-מדינתיים תוקפנים. הכטב"מים של הדור הבא יכולים לשמש גם כבסיס לאכיפתם של הסכמים והפסקות-אש בינלאומיים. הם יכולים לספק תצפות רציף ברזולוציה גבוהה על מתקנים חשובים, להבחין בפעילות שעלולה להפר הסכמים ולפגוע מידית במטרות.

קביעתם של תחומים אסורים לטיסה מעל לאזורי סכסוכים הוא חלופה ממשית לבניית-אומה. התחומים שנאסרו לטיסה מעל עיראק במשך שנים עשרה שנים רצופות לאחר מלחמת המפרץ הראשונה ב-1991 המחישו את היעילות שלהם כגורם מרתיע מלחימה נוספת. סיוורים של כטב"מים ושל מטוסים מאוישים מעל אזורים שאסור לטוס מעליהם ואסור לנהוג בהם, מאפשרים להבחין ולתקוף כל מטרה אווירית או קרקעית, לסלק את הצורך ב"מגפיים על הקרקע" ולקיים את השליטה באזור. וכך יהיו גם הכטב"מים החדשים והמשופרים האמצעי המתאים ביותר להתחקות אחר פעילות ולהפעלת השפעתה של ארה"ב באזורי משבר כמו אוקראינה, מצרי טאיוואן, צפון קוראה, איי ספראטלי ואמריקה המרכזית.

צי כטב"מים חדש לא זקוק לתשתית חדשה. לכטב"מים המוטסים כיום יש מתקנים קרקעיים יעילים לבקרת טיסה ומשימה וכן קישורי נתונים חזקים ועמידים בפני שיבושים והפרעות. למרבה המזל, כבר הוטו תכניות לשדרוגם כך שלהצבתו של כוח כטב"מים חדש לא יידרשו יכולות נוספות רבות, אם בכלל. ובנוסף, האינפו-ספירה הגלובלית של רשת תקשורת הנישאת בחלל כבר קיימת ומקשרת את הכטב"מים עם כל אזור בעולם. ציי הכטב"מים העכשוויים של חיל האוויר האמריקאי שודרגו בחופזה כך שיעמדו בדרישות המידיות של הלוחמה בהתקוממויות בעיראק ובאפגניסטן. אלה אינם מתאימים לתרחישים כלל-עולמיים עתידיים. לחיל האוויר יש עתה הזדמנות להרכיב תוכנית מסודרת להחלפת מלאי הכטב"מים הקיים בכלי טיס שיתוכננו ויפתחו מלכתחילה לתפקידים ולמשימות הצפויים להם בעתיד, ואשר הם מצטיינים בביצועם. חיל האוויר מגבש מחדש את תהליכי תכנון-הפיתוח שלו כך שיענה ללחצי משרד ההגנה לרפורמה ברכש במסגרת יוזמת "כוח קניה משופר" שהנהיג. החיל הצליח מאוד בתכנונו ובפיתוחו של מטוס מאויש. יש להפעיל אותו תהליך פיתוח הגיוני וקפדני לגבי דור הכטב"מים הבא. התוצאה תאפשר את השילוב הנכון בין כוח תקיפה אווירי מאויש ולא מאויש, כדי להבטיח שליטה אווירית בכל מצב אפשרי בעתיד, ובכל סוגי העימותים.

הגנרל בדימ' ג'ון לוח היה סגן מפקד חיל האוויר האמריקאי ולפני כן מפקד פיקוד התקיפה האווירי.

הגנרל בדימוס רונלד ייטס היה מפקד פיקוד המערכות של חיל האוויר האמריקאי, ומפקד פיקוד הציוד של חיל האוויר.

מדיניות הביטחון של גרמניה – המסמך המכונן

פוסט שהועלה באתר Think Defence

להלן ההקדמה למסמך המכונן של מדיניות הביטחון של גרמניה שנכתב על ידי אנג'לה מרקל ואושר על ידי ממשלת גרמניה.

העולם של 2016 אינו יציב. אנחנו, בגרמניה ובאירופה, רואים וחשים את הרישום של העדר חרות ושל משברים ועימותים. אנחנו לומדים על בשרנו כי השלום והיציבות אינם מובנים-מאליהם אפילו באירופה.

ומכיוון שמצב הביטחון השתנה, משימתה של הממשלה הפדראלית היא להגדיר מחדש את האינטרסים שלנו לגבי מדיניות הביטחון, קדימותה ויעדיה ולפתח את ארגז הכלים שלה באופן אחראי. השנים האחרונות הוכיחו לנו כי אל לנו להתייחס אל ההישגים של הסדר המדיני באירופה שלאחר מלחמת העולם השנייה כנתון שמובן מאליו. לא היינו מאמינים כי באירופה של המאה ה-21 הגבולות יסומנו מחדש באמצעות כוח צבאי תוך כדי הפרת החוק הבינלאומי. מלחמות ועימותים משתוללים על מפתנה של אירופה. הם גבו את חייהם של מאות אלפי בני אדם ועקרו מיליונים מבתיהם. בה-בעת, מדינות כושלות וחלושות משמשות קרקע פורייה לטרור האסלאמי, שגם הוא מהווה איום ישיר עלינו בגרמניה ובאירופה.

מרחב הסייבר הולך ונעשה זירת עימות. האינטרנט אינו כוח חיובי בלבד – אידיאולוגיות של שנאה ואלימות התפשטו גם בו. משמעות חשיבותה הכלכלית והפוליטית של גרמניה היא שחובתנו לקחת אחריות לביטחון אירופה יחד עם שותפינו באירופה ומעבר לאוקיינוס האטלנטי כדי לגונן על זכויות האדם, החרות, הדמוקרטיה, שלטון החוק והמשפט הבינלאומי. עלינו להיאבק ביתר שאת למען ערכינו המשותפים ולהוכיח מחויבות גדולה עוד יותר לביטחון, לשלום ולסדר המבוסס על החוקים מכפי שנאבקנו עד כה.

הביטחון שלנו מתבסס על נאט"ו חזקה ונחושה ועל איחוד אירופי מאוחד ובר-קיימא. נוכל לעמוד בהצלחה באתגרים הגדולים של עידננו אם נחזק ונקדם עוד יותר את שני עמודי התווך האלה של מדיניות החוץ, הביטחון וההגנה שלנו. בכל עת עלינו להשתדל ולמנוע משברים ועימותים. מדיניות הביטחון צריכה להיות מרחיקה-ראות ובת קיימא. בה בעת, עלינו להיות מסוגלים להגיב במהירות לעימותים אלימים, להגיש סיוע ולמלא את חלקנו ביישובם המהיר של עימותים. לשם כך, חיוני שנשלב את הכלים האזרחיים והצבאיים שלנו. אבל אנחנו חייבים גם לגבש ראייה כנה וריאליסטית של העולם. לא נהיה מסוגלים לעמוד לבדנו בכל האתגרים שמציבים אזורי המשבר. פירוש הדבר ששותפינו בחלקי האחרים של העולם חייבים למלא את חלקם. לשם כך, מוצע מגוון רחב של אמצעים כדי לאפשר להם ליישב משברים ועימותים בכוחות עצמם. יתרה מזאת, עלינו לחזק את חוסנו באמצעות הממשל והחברה בגרמניה ובאיחוד האירופי. רק כך נוכל לשמר ולקיים את החברה הפתוחה שלנו ולגונן על החרות שהיא המרכיב היסודי באורח החיים שלנו.

המסמך המכונן (White Paper) העוסק במדיניות הביטחון של גרמניה ועתידו של "הבונדסוור" מתאר את אבני הפינה של מדיניות הביטחון הגרמנית והמסגרת שבה הוא פועל הוא מצביע על אותם התחומים שבהם נוכל הממשלה הפדראלית לעצב את מדיניות הביטחון הגרמנית. בשנים האחרונות השתתף הבונדסוור במשימות רבות לצדן של שותפותיה ובעלות בריתה של גרמניה. בדומה לקציני המשטרה הגרמנים ועובדי סיוע אזרחים, הוא תרם תרומה רבת ערך לשלום בעולם. גם בעתיד ייקרא הבונדסוור שלנו להטות שכם. הוא מביא לכלל ביטוי בכל הפעולות את נכונותנו לשמור על השלום והביטחון ולגונן בנחישות על חרותנו. לפיכך זו אחריותה ומחויבותה של הממשלה הפדראלית לספק לבונדסוור את המשאבים הנחוצים.

מטרה נוספת של המסמך המכונן הזו היא לעורר ויכוח ודיון בחברה לגבי האופן שבו תעצב גרמניה את מדיניות הביטחון שלה בעתיד. לפיכך, תקוותי שהדיון הנרחב והערני שהחל עם הכנת הטיוטה למסמך ימשך ויעלה פרי לאחר פרסומו של המסמך עצמו.

חקר מאבקים בין מעצמות לאורך ההיסטוריה – על מה הייתה היריבות

תמצית מנהלים

על מה הייתה היריבות? –

היריבות האסטרטגית של **אתונה נגד ספרטה** (404-465 לפנה"ס): מי תהיה המעצמה השולטת ביוון? הכוח העולה - אתונה.

רומא נגד קרתגו (146-264 לפנה"ס). מי יהיה הכוח העולה באגן הים התיכון? הכוח העולה: רומא.

רומא – ממלכת ביזנטיון נגד פרס (69 לפנה"ס – 636 לספירה) במשך הזמן חל שינוי, אך בדרך כלל האחת ביקשה להחריב את האחרת וכן סדר גלובאלי חדש, במיוחד במזרח הים התיכון ובמסופוטמיה.

גנואה נגד ונציה (במאה ה-13 וה-14). מתמודדות על השליטה על הסחר בים התיכון, אף כי אף לא אחת מהן לא הייתה מחמיצה את ההזדמנות להחריב את האחרת. הכוח העולה: גנואה

בית הבסבורג נגד אירופה (1713-1516). בית הבסבורג רצה לשלוט באירופה בעוד שמדינות אחרות רצו לשרוד מחוץ לשליטתו של בית הבסבורג, או לחסל את הקיסרות ההבסבורגית. הכוח העולה: אנגליה. יש על כך ויכוח מסוים, המשתנה בכפוף לתקופה

אנגליה נגד צרפת (1783 – 1658) על השליטה בסחר העולמי, כשכל אחת מהן חותרת להגביל את כוחן של מעצמות אחרות בתוך אירופה ובזירה העולמית. הכוח העולה: אנגליה (יש על כך ויכוח מסוים, בכפוף להשקפה).

אנגליה נגד צרפת (1815 - 1792, תקופת נפוליון). צרפת הייתה מעוניינת בקיסרות אירופית בעוד אשר בריטניה ובעלות בריתה שאפו למגר את כוחו של נפוליון ולחזור לסטטוס קוו הפוליטי שקדם למהפכה הצרפתית. הכוח העולה: צרפת.

גרמניה נגד צרפת (1866 - 1945) על העליונות הפוליטית, הכלכלית והצבאית בתוך אירופה. הכוח העולה: גרמניה

ארה"ב נגד בריטניה (לערך בין 1812 – 1940) על העליונות בסחר. הכוח העולה: ארה"ב

גרמניה נגד אירופה (1815 – 1945). כינונה של מדינה גרמנית חולל סדר בתוך אירופה, שלימים התפשט ברחבי העולם. המעצמות היריבות היו נחושות להשמיד את העוצמה הצבאית של גרמניה ולסכל את שאיפותיה. הכוח העולה: גרמניה

ארה"ב נגד יפן (1897 - 1941) – הערכות והתנגדות לסדר העולמי של הקיסרות היפאנית ברחבי אסיה. הכוח העולה: יפן.

ארה"ב נגד בריה"מ (1945 - 1991). כינונו של סדר עולמי גלובאלי. הכוח העולה: התקדמות סימולטאנית לאחר מלחמת העולם השנייה לכדי השגת פוטנציאל לשליטה בעולם כולו.

ממצאים ומסקנות של תמצית המנהלים

קבוצת החקר בחרה את הממצאים והמסקנות המרכזיים כדי להציגם בפני מעצבי מדיניות ומקבלי החלטות בכירים לשימוש בתכנון העכשווי שלהם:

- שמונים אחוזים מכל המלחמות מאז 1815 – לאחר ברית וורסאיי – התנהלו בין יריבות מושבעות.
- התזוזה לעבר שוויון כוחות הרבה יותר מסוכנת ליציבות הבינלאומית מאשר צבירה של כוחות שאינם מעוניינים להפוך את הפרדיגמה הקיימת על פיה. כך למשל, גידול ניכר בכוחה הימי של סין יאיים על היציבות יותר מאשר גידול בשיעור דומה של כוחה היבשתי.
- לכל עימות יש השפעה עמוקה על מהלכם של עימותים בעתיד.
- רק בהיסטוריה המודרנית החלו ההוצאות הפיננסיות של היריבות להעיק על המדינה כולה. קודם לכן, ממשלות פשטו את הרגל, בעוד אשר הכלכלה התשתית צמחה כתוצאה מהיריבות. כיום, ממשלות מסתכנות סיכון עצום שייגרמו לפשיטת רגל בכל הסקטורים – הפרטי כמו גם הציבורי – במדינותיהם.

חקר מאבקים בין מעצמות לאורך ההיסטוריה – על מה הייתה היריבות - המשך

תמצית מנהלים

- ההסבר של תוקידידס לגבי הסיבות ביסוד המלחמה הפלופונזית – "פחד, כבוד, אינטרס" – עודנו ההסבר הטוב ביותר לתחילתה ואריכות ימיה של כל יריבות שנרשמה בהיסטוריה במרוצת 2500 השנים האחרונות. לעתים החליפה המילה 'יוקרה' את המילה 'כבוד'. דוגלד קייגאן, המומחה ללימודים קלאסיים ציין כי כאשר מדינה אחת המנסה לקדם את כבודה או יוקרתה דורסת את האינטרסים של מדינה אחרת, העימות הוא בלתי נמנע.
 - היריבויות מתחילות ומסתיימות כתוצאה מהלם גדול למערכת הבינלאומית הממוסדת. העולם התנסה באחרונה בסדרה של זעזועים שכאלה – קריסתה של בריה"מ ב-1991, סיומה של המלחמה הקרה, סיומה להלכה של היריבות בין ארה"ב ורוסיה (אם כי האירועים האחרונים מציבים סימן שאלה לגבי המסקנה הזאת). עלייתה של מעצמה כבירה נוספת (סין) במערך הגלובאלי. הקריסה הקרבה ובאה של הציביליזציה הערבית. עיצובה המחודש של הכלכלה הגלובאלית באופן שיהיה דראסטי לא פחות מאשר רישומה של המהפכה התעשייתית (1760-1840).
 - למעשה, במיוחד בעידן המודרני, תחרות זו המתרחשת לכאורה בימי "שלום" מתנהלת בראש ובראשונה בתחומי התקשורת, הכלכלה והסחר. בעקבות הפסד, ופירושו של הצורך לשכך ולפצות על השפלת התבוסה ולהשיג סטטוס-קוו קביל לתקופה-ממושכת הוא שהיריב המובס והחלוש יותר "זמנית" נוקט כמעט תמיד פעולות שנועדו להחליש את אויבו, בעודו מתכוון למאמץ הגדול הבא.
 - המנצח בעימות מפנה כמעט תמיד את "המרחב שבין" אותו עימות לבין זה הבא, ובדרך כלל הדבר פוגע בו בהמשך.
 - היריבות, מטיבה, היא התחרות. אם הצד האחד נסוג, האחר ימלא את החלל שנוצר, בכוחותיו שלו או באמצעות באי-כוחו.
 - הלקח החשוב ביותר שיש להפיק מהיריבות הזאת, הוא שגודלה של הכלכלה חשוב פחות מאשר יכולתה של המדינה לשאוב משאבים מאותה כלכלה.
 - מדרכן של מדינות להמשיך ביריבותן גם זמן רב לאחר שכבר אין שום סיכוי מתקבל על הדעת שינצחו, לעתים קרובות מתוך "תקווה בוטחת בנס".
 - לעתים קרובות האידיאולוגיה ממלאת תפקיד מרכזי במשילותה של מדינה, וכך יתכן שיהיה לה רישום עמוק על יכולתה של המדינה לקיים את היריבות. עם זאת, כשהמדינה נדחקת אל הקיר, הגיאופוליטיקה מכריעה את האידיאולוגיה.
 - יצוין כי במשך 2500 שנה, מעצמות גדולות, אף על פי שהיו מסוגלות לפרצי עוצמה אדירים, התקשו מאוד לקיים לאורך תקופות ממושכות יותר מ-50,000 חיילים קרביים בשולי האימפריה או אזור ההשפעה שלהן.
 - ההיסטוריה ברורה לגמרי: אם המדינה הדומיננטית אינה מוכנה לסכן את כוחות הקרקע שלה, היא תתקשה לשכנע את בעלות בריתה שכוונותיה ממשיות.
 - יריבויות גורמות כמעט תמיד למתווי המדיניות להתמקד בסוגיות ובעיות משניות או קטנות, ולבחון כל אירוע בינלאומי מבעד לעדשת היריבות המתמשכת.
- אנשי מדע המדינה התיישרו תמיד מאי יכולתם להסביר אירועים. אף כי הנתונים שלהם מוכיחים כי לסכסוכים שנעשו לצבאיים יש סיכויים גדולים פי שניים להוביל למלחמה אם בעבר היו שני סכסוכים שכאלה, עובדה זו לכשעצמה אינה מסבירה כיצד פורצים סכסוכים כאלה, כיצד הם ממשיכים להתקיים או איך עשויים מדינה ומנהיגיה למונעם.
- הסברים מסוג "כל סכסוך גרם לשני הצדדים להקשיח את עמדתו כך שהמלחמה נותרה האופציה הממשית האחרונה", אינם אלא הנחות, משום שהנתונים אינם מציגים שום ראיות להתקשחות ממש. כדי להבין את הבלבול הנסיבתי יש להרחיק אל מעבר למאגרי נתונים ולצלול לעומקם של כל הגורמים והתנאים שהניעו והזינו את היריבויות האסטרטגיות המתמשכות השונות בהיסטוריה. רק כך ניתן להפיק לקחים חיוניים לגבי ניהול יריבות אשר יסייעו למתווי המדיניות לנווט בין השרטונים המסוכנים של יריבויות החוזרות ומתעוררות וכבר ניכרות באופן הגלובאלי.

